

rum, sed agnoscendo nostrum, dicimus eis: Fratres nostri estis. Dicant illi: Quid nos quæritis, quid nos vultis? Respondeamus: Fratres nostri estis. Dicant: Ite a nobis, non nobiscum habemus rationem. Nos prorsus vobiscum rationem habemus: unum Christum confitemur, in uno corpore, sub uno capite esse debemus. Quid ergo me quæris, ait, si perii? Magna absurditas, magna vesania. Quid me quæris, si perii? Quare quærerem, nisi quia perii? Si ergo perii, inquit, quomodo sum frater tuus? Ut dicatur mihi de te: « Frater tuus mortuus erat, et re- » vixit; perierat, et inventus est¹. » Adjuramus ergo vos, fratres; per ipsa viscera charitatis, cujus lacte nutrimur, cujus pane solidamur, per Christum Dominum nostrum, per mansuetudinem ejus, adjuramus vos, (Tempus est enim ut impendamus in eos magnam charitatem, abundantem misericordiam in deprecando Deum pro illis, ut aliquando det illis sensum sobrium, ut resipiscant, et videant se, quia non habent omnino quod dicant contra veritatem: non eis remansit nisi sola infirmitas animositatis, quæ tanto est languidior, quanto se majores vires habere existimat.) pro infirmis, pro carnaliter sapientibus, pro animalibus et carnalibus, tamen pro fratribus nostris, eadem sacramenta celebrantibus, etsi non nobiscum, eadem tamen; unum Amen respondentibus, etsi non nobiscum, unum tamen; medullas charitatis vestræ fundatis Deo pro eis. Aliquid enim pro salute ipsorum egimus in concilio, quod explicari vobis hodie jam tempus non sufficit. Unde exhortamur vos ut alacriores et numerosiores; audient enim a vobis fratres nostri qui nunc non adsunt, conveniatis crastino die ad basilicam Tricliarum.

¹ Luc. xv, 32.

ENARRATIO

IN PSALMUM XXXIII.

SERMO I.

De titulo Psalmi.

I. PSALMUS iste nihil quidem obscurum, et quod expositore indigeat, videtur habere in textu suo: titulus autem ejus intentos facit, et pulsantes desiderat. Sed quemadmodum hic scriptum est, quia beatus vir qui sperat in eum: speremus omnes quod pulsantibus aperturus est. Non enim hortaretur nos ut pulsaremus, si nollet aperire pulsantibus². Si enim aliquando contingit ut qui disponebat semper claudere, tædio compulsus ad manum pulsantis contra dispositionem suam surgat et aperiat, ne diu pulsantem patiat³: quanto magis sperare debemus citius aperturum illum, qui ait: « Pulsate, et aperietur vobis? » Pulso ego nunc intentione cordis ad Dominum Deum, ut dignetur nobis hoc mysterium revelare: pulset mecum et Charitas Vestra intentione audiendi, et humilitate orandi pro nobis. Est enim, quod fatendum est, arcanum et grande mysterium.

II. Sic enim se habet titulus Psalmi: « Psalmus David, » cum mutavit vultum suum coram Abimelech, et dimisit eum, et abiit⁴. » Quærimus in Scripturis secundum res

¹ Sermo 1 de titulo Psalmi xxxiii, habitus die sabbati. — ² Matth. vii, 7.
— ³ Luc. xi, 8. — ⁴ Psal. xxxiii, 1.

gestas, quæ nobis de David conscriptæ sunt, quando sit factum: quemadmodum invenimus titulum Psalmi: « Cum » fugeret David a facie Abessalon filii sui¹. » Legimus enim in Regnorum libris et invenimus, quando David fugeret a facie filii sui Abessalon²: et verissimum est, quia contigit, et quod contigit scriptum est: et quamvis titulus Psalmi in mysterio sic scriptus sit, tamen ductus est de re quæ gesta est. Sic credo et quod hic scriptum est: « Cum mutavit vultum suum coram Abimelech, et » dimisit eum, et abiit; » scriptum esse in Regnorum libris, ubi omnia nobis scripta sunt, quæ pertinent ad res gestas David³: sed non invenimus hoc, et tamen aliquid invenimus unde appareat hoc esse tractum⁴. Nam scriptum est, quia cum fugeret David persecutorem Saül, contulit se ad Achis regem Geth, id est, ad regem cujusdam gentis vicinæ regno Judæorum: ibi latitabat, ut persecutionem Saülis evitaret. Recens autem erat gloria ejus, unde pro benefacto meruit invidiam, quando Golia interfecit⁵, et in una pugna gloriam securitatemque regni et regi et populo comparavit. Saül autem cum provocante Golia æstualet, prostrato Golia hostis esse coepit ei, per cujus manum hostem necaverat, et invidit gloriæ David: maxime quia populus in exultatione constitutus, et choro jam facto mulieres cantaverunt gloriam David, quod Saül percussisset in millibus, et David in denis millibus⁶. Hinc ille commotus, quod cœperat habere majorem gloriam per unam pugnam puer, et jam in laudibus omnium regi præponebatur, ut se habet pestilentia livoris et superbia sæculi, invidere cœperat, et persequi. Tunc ille se, ut dixi, contulerat ad regem Geth, qui vocabatur Achis⁷. Suggestum est autem regi ipsi, quod illum apud

¹ Psal. iii, 1. — ² 2 Reg. xv, 14. — ³ 1 Reg. xxi, 13. — ⁴ Ibid. 10. — ⁵ Id. xvii, 50. — ⁶ Id. xviii, 7. — ⁷ Id. xxi, 10.

se haberet, qui magnam gloriam habere cœperat in populo Judæorum, et dictum est illi: « Nonne iste est David, cui chorum fecerunt mulieres Israëlitaë, dicentes: » Saül percussit in millibus, et David in denis millibus¹? » Si autem propter hanc gloriam invidere illi cœperat Saül: nonne metuendum erat David, ne et ille rex, ad quem confugerat, vellet opprimere eum, quem posset de vicino hostem habere, si salvum servaret? « Timuit, et illum, » et sicut scriptum est: Mutavit vultum suum coram » ipsis, et affectabat et tympanizabat ad ostia civitatis, » et ferebatur in manibus suis, et procidebat ad ostia » portæ, et salivæ decurrebant super barbam ejus². » Vidit eum rex ille apud quem latebat, et ait suis: « Ut » quid mihi arreptitium istum adduxistis? numquidnam » intraturus est in domum meam³? » Et sic illum dimisit projiciens illum: et recessit inde David incolumis per istam figurationem furoris. Videtur ad ipsam historiam pertinere quod hic scriptum est: « Psalmus David, cum mutavit » vultum suum coram Abimelech, et dimisit eum, et » abiit. » Sed ille Achis erat, non Abimelech⁴. Nomen enim solum non videtur convenire: nam res gesta prope ipsis verbis pariter designata est in Psalmis, quibus scripta est in Regnorum libro. Ideo magis movere nos debet ad quærendum sacramentum, quia nomen mutatum est. Nam neque illud sine causa factum est, quamvis sit factum; sed quia aliquid figurabat: neque hoc sine causa scriptum est, et nomine commutato.

III. Videtis certe, fratres, profunditatem sacramentorum. Si non est in mysterio, quod a puero Golia occisus est⁵, non est in mysterio, quia immutavit vultum suum, et affectabat, et tympanizabat⁶, et cadebat ad ostia civi-

¹ 1 Reg. xxi, 11. — ² Ibid. 13. — ³ Ibid. 14, 15. — ⁴ Ibid. 12. — ⁵ Id. xvii, 50. — ⁶ Id. xviii.

tatis et ad ostia portæ et salivæ decurrebant super barbam ejus. Unde fieri potest, ut non hoc aliquid significaret? quandoquidem aperte dicit Apostolus: « Hæc autem in » figura contingebant illis, scripta sunt autem propter » nos, in quos finis sæculorum obvenit¹. » Si nihil significat manna, de quo dicit Apostolus: « Et cibum spiritalem manducaverunt²: » si nihil significat quod divisum est mare, et per medium ductus est populus, ut evaderent persecutionem Pharaonis, cum dicat Apostolus: « Nolo enim vos ignorare, fratres, quia patres nostri » omnes sub nube fuerunt, et omnes in Moysen baptizati » sunt in nube et in mari³: » si nihil significat quod percussa petra aqua profluxit⁴, cum dicat Apostolus: « Petra autem erat Christus⁵: » si ergo illa nihil significant, quamvis sint gesta: si nihil denique significant duo filii Abrahamæ nati secundum ordinem nascendi hominum, et tamen ipsos duos filios duo Testamenta appellat Apostolus, Vetus et Novum, et dicit: « Hæc sunt duo » Testamenta, quæ sunt in allegoria⁶: » si ergo illa nihil significant, quæ videtis auctoritate apostolica in mysterio futurarum rerum gesta esse; debemus arbitrari nihil significare etiam hoc quod vobis ex libro Regnorum de David paulo ante narraui. Non ergo nihil significat, et quod nomen mutatum est, et dictum est « Coram Abimelech. »

IV. Intendite mecum. Omnia enim quæ dixi modo, quasi ad manum pertinent pulsanti, nondum apertum est. Pulsavimus, cum ista diceremus; pulsastis et vos, cum ista audiretis: adhuc pulsemus orando, ut Dominus aperiat nobis. Nominum Hebræorum habemus interpretationem: non defuerunt docti viri, qui nobis nomina ex hebræo in græcam linguam, et inde in latinam transferrent.

¹ I Cor. x, 11. — ² Ibid. 3. — ³ Ibid. 1-4. — ⁴ Num. xxvi, 65. — ⁵ I Cor. x, 4. — ⁶ Gal. iv, 24.

Consulentes ergo nomina ista, invenimus interpretari Abimelech, Patris mei regnum: et interpretari Achis, Quomodo est. Hæc nomina attendamus, inde incipit nobis aperiri pulsantibus. Si quæris, Quid est Achis? Respondetur, Quomodo est. Quomodo est, verbum est admirantis, et non intelligentis. Abimelech, Patris mei regnum: David, manu fortis. In figura Christi David, sicut Goliath in figura diaboli: et quod David prostravit Goliath, Christus est qui occidit diabolum. Quid est autem Christus qui diabolum occidit? humilitas occidit superbiam. Cum ergo Christum nomino, fratres mei, maxime nobis humilitas commendatur. Viam enim nobis fecit per humilitatem: quia per superbiam recesseramus a Deo, redire ad eum nisi per humilitatem non poteramus, et quem nobis præponeremus ad imitandum, non habebamus. Omnis enim mortalitas hominum superbia tumuerat. Etsi existeret aliquis humilis vir in spiritu, sicut erant Prophetæ, Patriarchæ, dedignabatur genus humanum imitari humiles homines. Ne ergo dedignaretur homo imitari hominem humilem, Deus factus est humilis, ut vel sic superbia generis humani non dedignaretur sequi vestigia Dei.

V. Erat autem, ut nostis, sacrificium Judæorum antea secundum ordinem Aaron in victimis pecorum, et hoc in mysterio: nondum erat sacrificium corporis et sanguinis Domini, quod fideles norunt, et qui Evangelium legerunt, quod sacrificium nunc diffusum est toto ordo terrarum. Proponite ergo vobis ante oculos duo sacrificia, et illud secundum ordinem Aaron, et hoc secundum ordinem Melchisedech. Scriptum est enim: « Juravit Dominus et » non poenitebit eum, tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech¹. » De quo dicitur: « Tu » es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchise-

¹ Psal. cix, 4.

» dech? » De Domino nostro Jesu Christo. Quis erat Melchisedech? Rex Salem. Salem civitas fuit antea, illa quæ postea, sicut docti prodiderunt, Jerusalem dicta est. Ergo antequam ibi regnarent Judæi, ibi erat ille sacerdos Melchisedech, qui scribitur in Genesi Sacerdos Dei excelsi¹. Ipse occurrit Abrahamæ, quando liberavit Lot de manu persequentium, et prostravit eos a quibus ille tenebatur, et liberavit fratrem: post liberationem fratris occurrit ei Melchisedech. Et tantus erat Melchisedech, a quo benediceretur Abraham. Protulit panem et vinum, et benedixit Abraham, et dedit ei decimas Abraham. Videte quid protulit, et quem benedixit. Et dictum est postea: « Tu » es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. » David hoc in Spiritu dixit longe post Abraham: temporibus autem Abrahamæ fuit Melchisedech. De quo alio dicit: « Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, » nisi de illo cujus nostis sacrificium?

VI. Sublatum est ergo sacrificium Aaron, et cœpit esse sacrificium secundum ordinem Melchisedech. « Ergo mutavit nescio quis vultum suum. » Quis est iste nescio quis? Non sit nescio quis: notus est enim Dominus noster Jesus Christus. In corpore et sanguine suo voluit esse salutem nostram. Unde autem commendavit corpus et sanguinem suum? De humilitate sua. Nisi enim esset humilis, nec manducaretur, nec biberetur. Respice altitudinem ipsius: « In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum³. » Ecce cibus sempiternus: sed manducant Angeli, manducant supernæ Virtutes, manducant cœlestes Spiritus, et manducantes saginantur, et integrum manet quod eos satiat et lætificat. Quis autem homo posset ad illum cibum? Unde cor tam idoneum illi cibo? Oportebat ergo ut mensa illa lactesce-

¹ Gen. xiv, 18. — ² Matth. xxvi, 20. — ³ Joan. i, 1.

ret, et ad parvulos perveniret. Unde autem fit cibus lac? unde cibus in lac convertitur, nisi per carnem trajiciatur? Nam mater hoc facit. Quod manducat mater, hoc manducat infans: sed quia minus idoneus est infans, qui pane vescatur, ipsum panem mater incarnat, et per humilitatem mammillæ et lactis succum, de ipso pane pascit infantem. Quomodo ergo de ipso pane pavit nos Sapientia Dei? « Quia Verbum caro factum est, et habitavit in nobis¹. » Videte ergo humilitatem: quia panem Angelorum manducavit homo, ut scriptum est: Panem cœli » dedit eis, panem Angelorum manducavit homo²: » id est, Verbum illud quo pascuntur Angeli sempiternum, quod est æquale Patri, manducavit homo: quia « Cum in » forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis » Deo. » Saginantur illo Angeli: « Sed semetipsum exinanivit, ut manducaret panem Angelorum homo, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, » et habitu inventus ut homo, humiliavit se factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis³: » ut jam de cruce commendaretur nobis caro et sanguis Domini novum sacrificium. » Quia mutavit vultum suum coram » Abimelech, » id est, coram regno patris. Regnum enim patris, regnum erat Judæorum. Quomodo regnum patris? Regnum David, regnum Abrahamæ. Nam regnum Dei Patris, magis Ecclesia quam populus Judæorum: sed secundum carnem regnum patris populus Israël. Dictum est enim: « Et dabit ei Deus sedem David patris ejus⁴. » Demonstratur ergo secundum carnem pater Domini esse David: secundum divinitatem autem Christus non filius, sed Dominus David. Judæi vero Christum secundum carnem norunt, secundum divinitatem non norunt. Ideo

¹ Joan. i, 14. — ² Psal. lxxvii, 24, 25. — ³ Philip. ii, 6-8. — ⁴ Luc. i, 32.

fecit illis quæstionem, et dixit: « Cujus filium esse dicitis » Christum? Et responderunt: Filium David. Et ille, » Quomodo ergo David in spiritu vocat eum Dominum, » ubi ait: Dixit Dominus Domino meo: Sede ad dexteram » meam, donec ponam omnes inimicos tuos sub pedibus » tuis? Si ergo David in spiritu vocat eum Dominum, » quomodo filius ejus est? Et non potuerunt illi respon- » dere¹: » quia non noverant in Domino Christo, nisi quod videbatur oculis, non quod corde intelligebatur. Si autem intus haberent oculos, sicut habebant foris, ex eo quod foris videbant, intelligerent filium David; ex eo quod intus intelligebant, intelligerent Dominum David.

VII. « Mutavit ergo vultum suum coram Abimelech². » quid est, « Coram Abimelech? » Coram regno patris. Quid est, Coram regno patris? Coram Judæis. « Et dimisit eum, » et abiit. » Quem dimisit? Ipsum populum Judæorum dimisit, et abiit. Quæris modo Christum apud Judæos, et non invenis. Unde dimisit et abiit? Quia mutavit vultum suum. Hærentes enim illi sacrificio secundum ordinem Aaron, non tenuerunt sacrificium secundum ordinem Melchisedech³, et amiserunt Christum, et cœperunt eum habere Gentes, quo non miserat ante præcones. Nam ad illos præcones miserat, ipsum David, Isaac et Jacob, Isaiam, Jeremiam, et cæteros Prophetas miserat, et pauci inde cognoverunt, et ipsi pauci in comparatione pereuntium: nam multi erant. Millia enim legimus fuisse. Scriptum est enim: « Reliquiæ salvæ fient⁴. » Sed quæris modo circumcisos Christianos, et non invenis. Erant autem de circumcissione recentibus temporibus fidei multa millia Christianorum. Quæris modo, et non invenis. Merito non invenis. « Mutavit enim vultum suum coram Abimelech,

¹ Matth. xxii, 42-46. — ² 1 Reg. xxi, 13. — ³ Hebr. vii, 11. — ⁴ Rom. ix, 24.

» et dimisit eum, et abiit. » Et coram Achis mutavit vultum suum, et dimisit eum, et abiit¹. Ideo enim mutata sunt nomina, ut ad mysterii significationem nos excitaret mutatio nominum: ne putaremus non narrari aut commemorari in Scripturis Psalmorum, nisi quod in libris Regnorum gestum invenitur et non ibi quæreremus figuras futurorum, sed tanquam res gestas acciperemus. Cum ergo nomina mutantur, quid tibi dicitur? Clausum est hic aliquid, pulsa, noli hære in littera; quia littera occidit: sed desidera spiritum; spiritus enim vivificat²: intellectus spiritalis credentem salvum facit.

VIII. Quomodo ergo dimisit Achis regem, attendite, fratres. Achis dixi interpretari, Quomodo est. Recordamini Evangelium. Quando loquebatur Dominus noster Jesus Christus de corpore suo, ait: « Nisi quis manduca- » verit carnem meam, et biberit sanguinem meum, non » habebit in se vitam: caro enim mea vere esca est, et » sanguis meus vere potus est³. » Et Discipuli ejus qui eum sequebantur, expaverunt, et exhorruerunt sermonem, et non intelligentes putaverunt nescio quid durum dicere Dominum nostrum Jesum Christum, quod carnem ejus quam videbant, manducaturi erant, et sanguinem bibituri: et non potuerunt tolerare, quasi dicentes: Quomodo est? Error enim et ignorantia et stultitia in persona regis Achis. Ubi enim dicitur: Quomodo est, non intelligitur; ubi non intelligitur, tenebræ ignorantiae sunt. Erat ergo in illis regnum ignorantiae, quasi rex Achis: id est, regnum erroris eis dominabatur. « Ille autem dicebat: « Nisi quis manduca- » verit carnem meam, et biberit sanguinem meum⁴. » Quia mutaverat vultum suum, quasi furor iste et insania videbatur, dare carnem suam manducandam hominibus,

¹ 1 Reg. xxi, 12. — ² 2 Cor. iii, 6. — ³ Joan. vi, 54-56. — ⁴ Ibid. 53.

et bibendum sanguinem. Ideo quasi insanus putatus est David, quando dixit ipse Achis: «Arreptitium hunc mihi adduxistis¹.» Nonne videtur insania: «Manducate carnem meam, et bibite sanguinem meum?» Et dicens: «Qui cumque non manducaverit carnem meam, et hiberit sanguinem meum, non habebit in se vitam²,» quasi insanire videtur. Sed regi Achis insanire videtur, id est, stultis et ignorantibus. Ideo dimisit eos et abiit: fugit de corde eorum intellectus, ne eum possint comprehendere. Et quid dixerant illi? Quasi, Quomodo est, quod interpretatur Achis. Dixerunt enim: «Quomodo potest hic nobis dare manducare carnem suam³?» Arreptitium putabant Dominum, et nescire quid loqueretur, et insanire. Ille autem qui noverat quod dicebat in illa mutatione vultus sui, et quasi furore et insania, sacramenta prædicabat, et affectabat, et tympanizabat ad ostia civitatis.

IX. Quærendum est quid sit, et ipsum affectabat, et ad ostia tympanizabat. Non sine causa dictum est, «Procidebat ad ostia portæ:» non sine causa dictum est, «Et salivæ decurrebant super barbam ejus⁴:» non frustra dicta sunt. Mereede intelligentiæ diuturnus sermo onerosus esse non debet. Nostis, fratres, Judæos ipsos coram quibus ille mutavit vultum suum, et dimisit eos, et abiit, hodie vacare. Si illi qui Christum amiserunt, quos dimisit et abiit, habent inanem vacationem, nos habemus fructuosam vacationem, ut intelligamus Christum qui illos dimisit, et venit ad nos. Omnia non frustra facta sunt: et in illo furore David, quod dicitur: «Affectabat, et tympanizabat ad ostia civitatis et ferebatur in manibus suis,» et procidebat ad ostia portæ, et salivæ decurrebant super barbam ejus. Affectabat ille: quid est affectabat? Affectum habebat. Quid est affectum habere? Quia com-

¹ 1 Reg. XXI, 14. — ² Joan. VI, 54. — ³ Ibid. 53. — ⁴ 1 Reg. XXI, 13.

passus est infirmitatibus nostris: et ideo voluit ipsam carnem suscipere, in qua mortem occideret. Compassus ergo nobis, affectasse dictus est. Ideo reprehendit Apostolus eos quidur sunt, et sine affectu. Reprehendens enim quosdam, ait: «Sine affectu, sine misericordia¹.» Ubi est affectus, ibi misericordia. Ubi misericordia est? Miseratus est nos desuper. Nam si exinanire se nollet, manens in ea forma in qua æqualis erat Patri sempiternus, semper nos in morte remansissemus: sed ut nos de morte sempiterna liberaret, quo nos peccatum superbiæ perduxerat, humiliavit se, factus subditus usque ad mortem, mortem autem crucis. Ergo affectavit, quia pervenit usque ad mortem crucis. Et quoniam qui crucifigitur, in ligno extenditur; ut autem tympanum fiat, caro, id est, corium, in ligno extenditur: dictum est, «Et tympanizabat,» id est, crucifigebatur, in ligno extendebatur. «Affectabat,» id est, affectum in nos habebat, ut animam suam poneret pro ovibus suis². «Tympanizabat.» Quomodo? Ad ostia civitatis. Ostium nobis est quod aperitur, ut credamus in Deum. Clause-ramus ostia contra Christum, et aperueramus diabolo; contra vitam æternam clausum cor habebamus: ille autem Dominus Deus noster, quia clausum cor habebamus homines adversus vitam æternam, nec poteramus videre Verbum quod vident Angeli, cruce aperiabat corda mortalium, hoc est, tympanizabat ad ostia civitatis.

X. «Et ferebatur in manibus suis³.» Hoc vero, fratres, quomodo posset fieri in homine, quis intelligat? Quis enim portatur in manibus suis? Manibus aliorum potest portari homo, manibus suis nemo portatur. Quomodo intelligatur in ipso David secundum litteram non invenimus, in Christo autem invenimus. Ferebatur enim Christus in manibus suis, quando commendans ipsum

¹ Rom. I, 31. — ² Joan. X, 15. — ³ 1 Reg. XXI, 13.

corpus suum, ait : « Hoc est corpus meum¹. » Ferebat enim illud corpus in manibus suis. Ipsa est humilitas Domini nostri Jesu Christi, ipsa multum commendatur hominibus. Ad ipsam nos hortatur, fratres, ut vivamus, id est, humilitatem ejus imitemur : ut percutiamus Goliath², et tenentes Christum vincamus superbiam. « Procidebat » enim ad ostia portæ³. » Quid est, « Procidebat? » Ad humilitatem se ipse dejiciebat. Quid est, « Ad ostia portæ? » Ad initium fidei quo salvi efficitur. Nemo enim incipit nisi ab initio fidei, sicut dicitur in Canticis Canticorum : « Venies et pertransies ab initio fidei⁴. » Venturi sumus facie ad faciem : sicut scriptum est : « Dilectissimi, filii » Dei sumus, et nondum apparuit quid erimus ; scimus » quia cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est⁵. » Videbimus : quando? Cum ista transierint. Audi etiam Paulum apostolum : « Videmus » nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem⁶. » Antequam ergo videamus facie ad faciem Verbum, quod vident Angeli, opus nobis est adhuc ostiis portæ, ad quæ procidit Dominus, humilians se usque ad mortem⁷.

XI. Quid est hoc, « Salivæ decurrebant super barbam » ejus? » In hoc enim, « Immutavit vultum suum coram » Abimelech, vel Achis, et dimisit eum et abiit⁸. » Non intelligentes dimisit. Ad quos abiit? Ad gentes. Ergo nos intelligamus quod ipsi non potuerunt. Decurrebant super barbam David salivæ : quid sunt salivæ? Quasi verba infantilia : salivæ enim currunt infantibus. Nonne erant tanquam infantilia verba, « Manducate carnem meam, et » bibite sanguinem meum⁹? » Sed ista infantilia verba

¹ Matth. xxvi, 26. — ² 1 Reg. xvii, 49. — ³ Id. xxi, 13. — ⁴ Cant. iv, 8, juxta LXX. — ⁵ 1 Joan. iii, 2. — ⁶ 1 Cor. xiii, 12. — ⁷ Philip. ii, 8. — ⁸ 1 Reg. xxi, 13. — ⁹ Matth. xxvi, 26.

tegebant virtutem ipsius. Virtus enim in barba intelligitur. Salivæ igitur decurrentes super barbam ejus, quid sunt, nisi verba infirma virtutem ejus tegentia? Intellexit, ut arbitror, Sanctitas Vestra titulum Psalmi hujus. Si velimus jam Psalmum exponere, timendum est ne illa quæ audistis, labantur de cordibus vestris. Titulum Psalmi hujus exposuerimus in nomine Domini nostri Jesu Christi : quoniam crastinus dies dominicus est, et debemus vobis sermonem, differamus in crastinum, ut etiam Psalmi textum libenter audiat.

ENARRATIO II

IN EUMDEM PSALMUM XXXIII.

SERM. II.

De Psalmo.

I. QUI hesterno die affuistis, non dubito quod memineritis pollicitationis nostræ. Tempus enim jam est in nomine Domini debitum solvere. Ipse inspiravit ut promitteremus, ipse dabit ut solvamus, semper existentes debitores charitatis. Ipsa est enim quæ semper redditur, et semper debetur, sicut dicit Apostolus : « Nemini quidquam debeatis, nisi ut invicem vos diligatis¹. » Psalmi hujus titulum heri exposuimus, cujus expositio cum nos diutius retineret, ejusdem Psalmi textum exponendum distulimus. Audiamus ergo quid Spiritus sanctus per os Prophetæ sancti sui dicat in isto sermone Psalmi, quod con-

¹ Sermo xxi, de Psalmo xxxiii, habitus die Dominico. — ² Rom. xiii, 8.